

ЦЕНТАР ЗА РАЗВОЈ
на Вардарски плански регион
CENTRE FOR DEVELOPMENT
of Vardar planning region

Центар за развој на
ВАРДАРСКИ ПЛАНСКИ РЕГИОН
Бр. 08-195/14
11. 11. 2022 год.
ВЕЛЕС

ЗАПИСНИК

од Прва форумска сесија во Вардарски плански регион

Датум: 04.11.2022, Место: х.Интернационал Палас, Час: 11:00

Присутни граѓани: Вкупно: 53

Мажи: 22 Жени: 31 Ранливи групи: _____/_____

Модератор Игор Тасевски, Ко-модератор Душица Габерова

Програма на сесијата (точки, според дневниот ред на дадената сесија):

10.30-11:00	Пристигнување и регистрација
11:00-11:15	Обраќања <ul style="list-style-type: none">• Претставник на Вардарски плански регион
11:15-11:45	Избор на приоритетни области за проектите финансирани од Програмата за регионален развој за 2023 година со индикативни средства за 2024 година на Бирото за регионален развој Дискусија по работни маси и презентација Презентирње на проблемите
11:45-12:30	Структурирање на форумот/распределување по работни маси Утврдување на правила за работа Презентација на форумскиот процес
12:30-12:45	Кафе Пауза
12:45-13:30	Идентификација и дефинирање на приоритетни регионални проблеми поврзани со избраните области со кои се соочува планскиот регион, а кои се финансирани од Програмата за регионален развој за 2023 година со индикативни средства за 2024 година на Бирото за регионален развој. Дискусија по работни маси и презентација Презентирње на проблемите
13:30-13:45	Оценка на форумската сесија Договор за следна сесија
14:00	Ручек

Тек и содржина на сесијата

Клучни презентации, говори, дискусии и предлози од граѓаните (по точки од дневниот ред)

Обраќање од страна на Директорот на Центарот за развој на Вардарскиот плански регион и претставникот од Министерството за локална самоуправа, на сите учесници им посакаа добредојде и успешна работа. Ко-модераторот ги презентираше петте стратешки цели на Програмата за развој на вардарскиот плански регион, со цел усогласување при изборот на двете приоритетни области на првата форимска сесија. Учесниците на форумот од предложените пет области (инфраструктура, економски развој, животна средина, човечки потенцијали и задржување на младите) изгласа два приоритета и тоа **инфраструктура и економски развој**.

Понатаму следеа презентациите на модераторот и ко-модераторот за структурирање на форумот/ Учесниците на форумот избраа работна маса (млади, животна средина, образование, спорт и рекреација и туризам) на која што ќе работат во текот на двете форумски сесии. Исто така, се утврдија и правилата за работа и презентација на форумскиот процес.

- Во рамките на Програмата за регионален развој за 2023 година со индикативни средства за 2024 година на МЛС и БРР беа дискутирани проблеми во сите области инфраструктура и економски развој, каде што истите беа презентирани од страна на секоја од работните маси.

Работната маса млади ги детектираше следните проблеми:

Недостаток на културно забавни и спортски активности.

Иселување на младите.

Недоволна вклученост на младите во економскиот развој во Вардарскиот регион.

Работната маса животна средина ги детектираше следните проблеми:

Дотрааност на старата инфраструктура (стара повеќе од 40 години).

Нерегулирана инфраструктура.

Загадување на води.

Немање на комплетна инфраструктура за одведување на води.

Непостоење на инфраструктура на затворени пазари.

Недостаток на обновливи извори на енергија во јавните институции.

Работната маса образование ги детектираше следните проблеми:

Голем регион, а мал број на ученици.

Стари дотрајани училишни згради и енергетски неефикасни.

Работната маса спорт и рекреација ги детектираше следните проблеми:

Недостаток на инфраструктура за спорт и рекреација.

Недостаток на спортски објекти во образованието.

Зголемена социјална девијација помеѓу младата популација.

Зголемени деформитети кај младите и немање доволно термини и терени за спортување.

Зголемување на бројот на спортски настани и манифестации.

Мотивирање на младите за поголема физичка активност.

Поголем број на уредени урбани зелени површини.

Поатраактивен Вардарски плански регион во поглед на спортска инфраструктура.

Работната маса туризам ги детектираше следните проблеми:

Недостиг на туристичка инфраструктура (пристап и уреденост на туристички капацитети).

Неискористен економски потенцијал во туризмот.

Недоволна регионална интеграција во туризмот.

Лоша патна и комунална инфраструктура.

Слаба инклузивност на туристичките капацитети.

Недоволна искористеност на човечките ресурси во заедницата (НВО, бизнис сектор, млади).

Недоволна поддршка на бизнис секторот во контекст на туристичка инфраструктура.

После кафе паузата, во рамки на секоја работната маса еден учесник ги презентираше детектираните проблеми.

По презентациите на проблемите модераторот, ко-модераторот и надворешниот експерт извршија групирање на проблемите и врз основа на истите, помеѓу првата и втората сесија надворешниот експерт ќе подготвува минимум 3 концепт решенија за Програмата на МЛС/БРР за рамномерен регионален развој за 2023 година со индикативно планирани средства за 2024 година. При подготовката на концепт решенијата надворешниот експерт ќе добие техничка и логистичка поддршка од ЦРВПР и општините во ВПР, а доколку е потребно и од останатите учесници на форумските сесии. Подготовката на концепт решенијата вклучува теренска посета или зум состаноци. Користејќи ја поддршката, експертот ќе обезбеди информација за изводливост од технички, административно-правен и финансиски аспект. За секој од концепт решенијата надворешниот експерт задолжително ќе направи анализа на корисност на трошоци, користејќи го методот „најдобра вредност за потрошените средства“ (best value for money).

На крај од првата форумска сесија се поделија евалуационите листи каде што учесниците имаа можност да го оценат истиот.

Модераторот, ко-модераторот и сите учесниците на форумот неофицијално го предложија денот 15.12.2022 година за одржување на втората форумска сесија.

Заклучоци и препораки

/

Резултати од евалуација на форумската сесија:

Пол:

ВКУПНО	МАЖИ	ЖЕНИ	НЕОДБЕЛЕЖАН ПОЛ
36	11	20	5
100%	30.5%	55.5%	13.8%

Возраст:

ВКУПНО	18 – 34	35 – 60	над 60
36	9	25	2
100%	25%	69.5%	5.5%

Етничка припадност:

ВКУПНО	Македонци	Албанци	Турци	Власи	Срби	Роми	Друго
36	36	/	/	/	/	/	/
100%	100%	/	/	/	/	/	/

Дали сметате дека припаѓате на некоја ранлива категорија:

ВКУПНО	НЕ	ДА
36	36	/
100%	100%	/

Дали ја сметате денешната форумска сесија за корисна?

ВКУПНО	НЕ	ДА
36	/	36
100%	/	100%

Дали сметате дека оваа форумска сесија постигна позитивни резултати и ги оствари Вашите очекувања?

ВКУПНО	НЕ	ДА
36	/	36
100%	3%	100%

Од 1 до 5 (каде 5 е најдобра оценка) како ја оценувате форумската сесија (од аспект на квалитет, организација и спроведување)?

ВКУПНО	1	2	3	4	5
36	/	/	1	8	27
100%	/	/	%	%	%

Ве молиме објаснете:

Да не биде наредната на пазарен ден.

Одлична организација, добри модератори, конкретно и корисно.

Опфатени сите точки со дискусија. Љубезни домаќини (Вардарски плански регион).

Дали ќе присуствувате на следната форумска сесија?

ВКУПНО	НЕ	ДА
36	/	36
100%	/	100%

Ве молиме означете го Вашето занимање:

ВКУПНО	Ученици / Студенти	Невработени	Пензионери	Ангажирани во јавни институции	Ангажирани во бизнис сектор	Ангажирани во граѓански сектор	Друго
36	/	/	1	30	1	3	1
100%	%	%	2.8%	83.3%	2.8%	8.33%	2.8%

Доколку имате коментари за форумската сесија, Ве молиме да ги запишете:

Одлична реализација.

Супер.

Прилози:

- Покана и дневен ред, Листа на учесници – општ список, Листа на учесници по работни маси
- Фотографии

Записникот го водела
Душица Габерова

Прилози- Табела согласно активности по сесија

Табела 1.1. Приоритетни области (сесија 1)

Р. бр.	Област	Предложено од	Рангиран/избран	Забелешка
1	инфраструктура	ЦРВПР	Освоени 29 глас прво рангиран/избран	/
2	економски развој	ЦРВПР	Освоени 20 гласа второ рангиран/е избран	/
3	животна средина	ЦРВПР	Освоени 18 гласа трето рангиран/ не е избран	/
4	човечки потенцијали	ЦРВПР	Освоени 5 гласа петто рангиран/ не е избран	/
5	задржување на младите	ЦРВПР	Освоени 10 гласа четврто рангиран / не е избран	/

Табела 1.2. Идентификувани клучни проблеми и препораки од првата форумска сесија (сесија 1)

Дефиниран проблем	Препорака за решавање-предлог идеја	Препорачано од/до	Забелешка
Недостаток на културно забавни и спортски активности.	Изградба на нови спортски терени, велосипедски и пешачки патеки во сите општини во Вардарскиот плански регион, како кино сали.	Работната маса млади	
Иселување на младите.	Изнаоѓање на интересни забавни, културни и образовни содржини за младите за поминување на нивното слободно време. Содржини коишто пред се ќе им овозможат едукација на младите лица, поразлична од класичното образование, нешто ново што ќе претставува за нив голем предизвик и секако нивна социјализација.	Работната маса млади	
Недоволна вклученост на младите во економскиот развој во Вардарскиот регион.	Младите се иднината во секое општество, затоа нивната партиципација во сите сфери на живеење е неминовна. Младите треба да имаат поголеми одлучувачки права во донесувањето на одлуките како на регионално така и на национално ниво.	Работната маса млади	
Дотрааност на старата инфраструктура (стара повеќе од 40 години).	Поголемиот број на јавни институции располагаат со амортизирани објекти, потребно е нивно реновирање, а некаде и изградба на нови јавни институции, земајќи ги во предвид годините на старост.	Работната маса животна средина	
Нерегулирана инфраструктура.	Во делот на животна средина постојат нерегулирани инфраструктурни системи кои придонесуваат за загрозување на животната средина. Таков е примерот со регулирањето на речните корита на реките во нашата држава, и недозволување да се создадат диви депонии на брегот на речните корита.	Работната маса животна средина	
Загадување на води.	Во делот на животна средина постојат нерегулирани инфраструктурни системи кои придонесуваат за загрозување на	Работната маса животна средина	

	животната средина. Таков е примерот со регулирањето на речните корита на реките во нашата држава, и недозволување да се создадат диви депонии на брегот на речните корита.		
Немање на комплетна инфраструктура за одведување на води.	Во делот на животна средина постојат нерегулирани инфраструктурни системи кои придонесуваат за загрозување на животната средина. Таков е примерот со регулирањето на речните корита на реките во нашата држава, и недозволување да се создадат диви депонии на брегот на речните корита.	Работната маса животна средина	
Непостоење на инфраструктура на затворени пазари.	Изградба на современи затворени пазари и зголемување на економската активност во Вардарскиот плански регион.	Работната маса животна средина	
Недостаток на обновливи извори на енергија во јавните институции.	Искористување на сончевата енергија како обновлив извор на енергија и набавка на фотоволтаици за јавните институции во Вардарски плански регион.	Работната маса животна средина	
Голем регион, а мал број на ученици.	Глобален и сериозен проблем е намалувањето на наталитетот и иселувањето од нашата држава. Ова е проблем предизвикан од се почестото иселување на нашите граѓани во странство и помалиот број на новородени дечиња, кој треба да се решава на национално ниво, преку обезбедување на владини мерки.	Работната маса образование	
Стари дотрајани училишни згради и енергетски неефикасни.	Реконструкција на училишни згради кои ќе станат енергетски ефикасни.	Работната маса образование	
Недостаток на инфраструктура за спорт и рекреација.	Изградба на нови спортски сали и терени, велосипедски и пешачки патеки во сите општини во Вардарскиот плански регион. Со изградбата на спортски игралишта и патеки ќе се поттикнат младите за поактивно вклучување во спортот.	Работната маса спорт и рекреација	
Недостаток на спортски објекти во образованието.	Изградба на нови спортски сали и терени во образовните институции во сите општини во Вардарскиот плански регион.	Работната маса спорт и рекреација	

Зголемена социјлна девијација помеѓу младата популација.	Спортот ги учи младите на дисциплина, одговорност и тимска игра. Преку спортот младата популација развива вештини преку кои ќе се изгради во самоуверена и храбра личност. Фокусот на младата личност која има цел е емпатична личност која е склона да помогне на секој.	Работната маса спорт и рекреација	
Голем проблем е физичкиот деформитет кај младите и немање доволно термини и терени за спортување.	Со изградбата на спортски игралишта ќе се поттикнат младите за поактивно вклучување во спортот, а со тоа и ќе се намалат физичките деформитетите кај младите луѓе преку физичката активност како здрав начин на живот.	Работната маса спорт и рекреација	
Немање на спортски настани и манифестации.	Се препорачува во секоја општина во Вардарскиот плански регион да се организираат спортски настани на отворено или во спортска сала, во зависност од можностите на самата општина и временските услови. Идејата е да се поттикне поголема спортска рекреација со тоа што ќе се организираат граѓаните од сите етникуми (млади, стари, мажи, жени, пензионери итн) од сите сфери на делување, се со цел нивно здружување.	Работната маса спорт и рекреација	
Немање интересни спортски содржини за мотивирање на младите за поголема физичка активност.	Се препорачува во секоја општина во Вардарскиот плански регион да се организираат спортски настани на отворено или во спортска сала, во зависност од можностите на самата општина и временските услови. Идејата е да се поттикне поголема спортска рекреација со тоа што ќе се организираат граѓаните од сите етникуми (млади, стари, мажи, жени, пензионери итн) од сите сфери на делување, се со цел нивно здружување и поголема физичка активност.	Работната маса спорт и рекреација	
Немање на уредени урбани зелени површини.	Уредување на јавни, урбани зелени површини во сите општини во Вардарскиот плански регион.	Работната маса спорт и рекреација	
Не е доволно атрактивен Вардарскиот плански регион	Се препорачува општините да работат поинтензивно на	Работната маса спорт и рекреација	

во поглед на спортска инфраструктура.	изнаоѓање решенија за поддигање на спортската инфраструктура во образовните институции, но и на слободни јавни површини околу населени места, за спорт и рекреација на граѓаните.		
Недостиг на туристичка инфраструктура (пристап и уреденост на туристички капацитети).	Вардарскиот регион изобилува со природни богатства и атрактивни туристички дестинации. Но за да туристичката понуда биде комплетна, пред се општините задолжително треба да работат на подобрување на патна и комунална инфраструктура.	Работната маса туризам	
Неискористен економски потенцијал во туризмот.	Туризмот во Вардарскиот плански регион е тема која што е опширна и може многу да се напредува во поглед на истата. Знаејќи ги потенцијалите кои ги поседува нашиот регион, од самата местоположба до богатата историја и култура, недопрената природа, тиквешкиот вински пат, медената земја, древните археолошки наоѓалишта, височините на белоглавиот орел и многу други, треба да бидат поттик за промоција на регионот, зголемување на туристичките капацитети и атракции во регионот, а со тоа и придонес на туризмот во регионалниот економски развој.	Работната маса туризам	
Недоволна регионална интеграција во туризмот.	Општината и регионот треба да се интегрира со сите останати клучни чинители за успешно дејствување во процесот на креирање на сместувачките капацитети, спортските активности, настаните, еколошките проблеми, туристичките атракции, транспортот, како и самата промоција на дестинацијата.	Работната маса туризам	
Лоша патна и комунална инфраструктура.	Вардарскиот регион изобилува со природни богатства кои сами по себе создаваат атрактивни туристички дестинации. Но, за да се искреира туристичка понуда на атрактивна туристичка дестинација треба општините во	Работната маса туризам	

	Вардарскиот плански регион да создадат основни услови на угостителски и сместувачките објекти каде што патната и комуналната инфраструктура сеуште е проблем.		
Слаба инклузивност на туристичките капацитети.	Вардарскиот плански регион изработи документ Регионална програма за инклузивен туризам кој е активен документ до 2024 година. Инклузијата подразбира, вклученост на стари и изнемоштени лица, лица со проблеми со мобилност, лица со информациски и комуникациски проблеми, да можат да се интегрираат во туризмот. Општините и туристичките капацитети својот фокус треба да го насочат на инклузивниот туризам. Тоа подразбира подобрување на пристапноста и инфраструктурата, да обезбедат достапни информации и адаптирани објекти. Достапноста се повеќе станува одлучувачки фактор во туризмот, како последица на зголемениот број на лица со попречености. Па така и придобивките ќе бидат многу позначајни за туристичките дестинации кои ќе ги надминат просторните и социјалните бариери во инклузивниот туризам и ќе понудат достапни туристички објект и адаптирана услуга.	Работната маса туризам	
Недоволна искористеност на човечките ресурси во заедницата (НВО, бизнис сектор, млади).	Искористувањето на човечките ресурси се од есенцијално значење во развој на туризмот. Граѓаните од терен најдобро можат да ги претстават реалните потреби. Сите граѓани од НВО секторот, бизнис секторот и млади активисти кои ја познаваат проблематиката и имаат визија за нејзино подобрување, треба да бидат клучна алка во развојот на туризмот во нашиот регион. Општините го имаат на располагање човечкиот потенцијал, треба паметно да го	Работната маса туризам	

	искористат, да не го забораваат да го вклучат како клучен чинител во создавањето стратешките планови преку креирање на политиките за развој на туризмот.		
Недоволна поддршка на бизнис секторот во контекст на туристичка инфраструктура.	Бизнис секторот треба да биде поддржан од страна на општините во поглед на обезбедување на туристичка инфраструктура која е значајна за нив и воедно и за туризмот во нашиот регион. Задоволувањето на потребите на бизнис секторот треба да бидат приоритет на секоја општина бидејќи приватниот сектор е тој кој ја движи економијата и придонесува за државата во која што делува.	Работната маса туризам	